

Els temps neolítics

(Continuació)

Al costat de la ceràmica cardial es troba altra terrissa sense decoració, amb la superfície exterior més o menys allisada. A voltes comença a tenir un principi de decoració en relleu en forma de petites prominències, una mena de mugrons, que poc a poc esdevenen ratlles en relleu que en molts cassos porten ditades o ratlles incises segurament fetes amb un punxó d'os. Les formes de tota aquesta terrissa són molt senzilles, formes ovoides o esfèriques i bols en casquet d'esfera amb parets més o menys altes; semblen formes preses del món vegetal, i és ben possible que en un començ s'imitessin amb terrissa la forma de les carabasses, les quals degueren ésser molt usades per a portar aigua.

Les restes que coneixem a Catalunya de la gent d'aquests temps encara tant primitius són relativament nombroses i tot sovint se'n descobreixen de noves. En primer lloc s'aixoplegaven en **les coves que els donaven un lloc d'habitació segur i relativament còmode**, no tant sols en les veritables coves, profundes i ben abrigades, com la recentment descoberta a Moirà i que constitueixen l'entrada veritable (desde el punt de vista de la vida humana) de les laberíntiques galeries del Toll, sinó en les simples baumes, que com veiem en la nostra mateixa comarca, formen sovint llocs molt ben arracerats, de gran amplitud i que podien abrigar un grup humà relativament nombrós. Triaven preferentment llocs que estiguessin a la vora de l'aigua, és a dir en la proximitat d'una font o d'una torrentera, però no dubtaven en establir-se al peu de les cingleres on també solen haver-hi moltes baumes, encara que per a cercar aigua haguessin de baixar fins al torrent. Precisament els grans atuells de terrissa, intransportables, que s'han descobert en molts llocs, eren segurament destinats a guardar aigua.

Però també trobem restes que denoten llocs d'habitació en punts en els quals no hi ha ni coves ni baumes, i que semblen demostrar que vivien també en cabanes fetes de pedra seca o de troncs d'aibres o de l'associació de tots dos elements constructius. Aquestes construccions, tant febles, no s'han pas conservat, però en llocs oberts, com per exemple en molts punts del Priorat i del Panadès, s'han trobat escampalls de deixalles de sílex, juntament amb terrissa, constituint testimonis força segurs de llocs on degueren haver-hi cabanes com les esmentades. Aquests llocs a voltes s'han anomenat tallers a l'aire lliure, ja que la gran quantitat d'esquitllets de pedra foguera o sílex, entre les que es troben puntes i fulles més ben tallades però molt sovint trencades, demostren que una de les ocupacions de la gent allí establerta era la fabricació d'útils en sílex. Tant el Priorat com el Penedès són comarques en les que abunden les vetes de sílex que degueren ésser explotades per aquests primitius artesans. La terrissa que es troba de vegades en aquests llocs està molt gastada per l'acció dels agents naturals, i per aquesta causa resulta poc típica i difícil de classificar. No hem pas de pensar que en les comarques on no hi ha jaciments de sílex no hi haguessin poblats semblants, però al manca aquests restes d'indústria, que per la naturalesa del material elaborat, deixen senyals tan visibles i d'una duració indefinida, passen desapercebudes, com hi passarien els fragments de terrissa que es troben en molts dels anomenats «tallers de sílex», sino anessin acompanyats de les deixalles d'aquests tallers.

Les sepultures més típiques del temps neolític a Catalunya, són les anomenades tombes de fossa, anteriors als dòlmens dels que parlarem més endavant. Són senzilles fosses obertes a la terra, a una profunditat entre menys d'un metre y menys de dos metres. De-

vegades var
tres les més
o més pedr
o menys par
seu lloc. En
pedra, però
desaparegut
ja en temps
molt interes
és que el ca
La posició d
ésser ben e
nombrosos)
cada que no
era fortamer
fosa, les mid
respondecia
degut ésser
l'itat ignorad
perit privant
vents. El ca
gades ornam
vint en perle
sílicat anom
es troben en
i dels turmell
xina o de po
trobar-se al
tenien l'ofici
rap, etc. A
solen ésser p
a contenir al
sílex, puntes
eix material,
Excepcionalm

llame

colaboració
dades loca
drà lugar.

serà menos
preparar el

en cuenta e
ho de anim

vegades les més abundoses tenen sols una o més pedres que les cobreixen, més o menys parcialment, o que indiquen el seu lloc. En alguns cassos no hi ha cap pedra, però més aviat creiem que han desaparegut accidentalment, pot ésser ja en temps antics. Una característica molt interessant d'aquestes sepultures és que el cadàver s'enterrava arronçat. La posició dels esquelets que han pogut ésser ben estudiats (que són bastant nombrosos) és tan violentament arronçada que no hi ha dubte que el mort era fortament lligat al dipositar-lo a ja fosa, les mides de la qual estan en correspondència a aquesta posició. Això degué ésser una pràctica ritual de finalitat ignorada, tal vegada «lligar» l'esperit privant-lo de perjudicar als vivents. El cadàver portava moltes vegades ornaments, consistents el més sovint en perles d'una pedra verdosa, un silicat anomenat calais o calaita, que es troben en el lloc del coll, dels punys i dels turmells, algun penjoll fet de petxina o de pedra, punxons d'os que al trobar-se al lloc dels cabells fa pensar tenien l'ofici de veritables agulles de cap, etc. A més diverses ofrenes que solen ésser petits vasos llisos destinats a contenir aliments, petits ganivets de sílex, puntes de sageta, nuclis del mateix material, alguna destal de pedra. Excepcionalment hi ha hagut sepultures

que han proporcionat troballes poc freqüents, com una destal d'os, una closca de tortuga, etc. Aquestes ofrenes parlen evidentment d'un culte als morts i d'unes creències ben determinades en una vida i unes necessitats ultraterrenes, ja que el seu caracter simbòlic no ofereix cap dubte. Constitueixen una de les més antigues i més ben precisades mostres de la mentalitat i la religiositat primitives.

A la regió de la costa i a les planes prelitoral és on més abunden aquestes sepultures. S'agrupen sempre formant veritables cementiris. El millor estudiat és el situat en el poble de Sant Quirze de Galliners, prop de Sabadell.

A judicar pel que s'ha pogut observar a Sant Quirze els llocs d'habitació de la gent feia aquests enterraments estaven al costat mateix de les sepultures, doncs s'han trobat vestigis de fons de cabanes en l'emplaçament mateix de la necròpolis. En aquests fons de cabana s'hi troba, a més de terrissa, (generalment restes de vasos més grossos que els que es troben a les sepultures) destals, punxons d'os, etc., molts ossos d'animals domèstics (bou, cavall, be, cabra, porc, gos etc.) i molins de mà dels tipus més senzills formats per una simple pedra arrodonida, i que té una de les seves cares afinada i aplanada, millor dit lleugerament cóncava.

J. de C. SERRA i RAFOLS

(Seguirà)

¡Llamada!

La Biblioteca Pública de la Caja de Pensiones en nuestra localidad, con la colaboración de LA TOSCA y la participación del Il. Ayuntamiento y demás entidades locales, organiza como cada año el Certamen Literario, cuyo acto público tendrá lugar, D. M., el día 19 de mayo próximo, festividad de la Ascensión del Señor.

Como siempre los premios serán importantísimos y estamos seguros no lo será menos la participación. Por tanto quienes deseen tomar parte pueden empezar a preparar el trabajo a desarrollar.

Principalmente a la juventud local encarecemos su participación; teniendo en cuenta el carácter de nuestro Certamen, una nutrida participación moyanesa nos ha de animar a proseguir nuestra labor.